

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Kauppätieteellinen tiedekunta

Yritysjuridiikka

Kauppätieteiden kandidaatin tutkielma

Peitelty osingonjako osakeyhtiössä - Muodot ja oikaisut verotuksessa

Hidden dividend distribution in limited company – Forms and
corrections in taxation

24.11.2010

Tekijä: Anna-Maria Laaksonen

Ohjaaja: Matti Niemi

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Anna-Maria Laaksonen
Tutkielman nimi: Peitelty osingonjako osakeyhtiössä - Muodot ja oikaisut verotuksessa
Osasto: Kauppatieteiden osasto
Vuosi: 2010
Kauppatieteiden kandidaatin tutkinnon tutkielma, Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Tarkastaja: professori Matti Niemi
Hakusanat: peitelty osingonjako, verotus, osakeyhtiö
Keywords: hidden dividend distribution, taxation, limited company

Tutkimuksessa tarkastellaan peiteltyä osingonjakoa osakeyhtiössä yhtiöoikeuden ja verotuksen suhteen. Tavoitteena on selvittää peitellyn osingonjaon muotoja ja seuraamuksia verotuksessa jakajalle ja saajalle. Aluksi selvitetään laillista ja laitonta varojen jakoa osakeyhtiössä sekä erilaisten varojenjakomuotojen verotusta. Seuraavaksi kuvaillaan peitellyn osingonjaon luonnetta osakkaan ja osakeyhtiön kannalta. Tutkimuksessa käydään läpi erilaiset peitellyn osingonjaon muodot ja seuraamukset verotuksessa ja yritetään löytää kirjallisuuden ja oikeuskäytännön pohjalta rajanvetoja peitellyn osingonjaon tulkinnalle.

Tutkimusmenetelmä on deskriptiivinen eli pyritään ymmärtämään millainen suhde peitellyllä osingonjaolla on lailliseen varojenjakoon sekä osakkaan ja osakeyhtiön välisiin muihin sopimuksiin.

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
1.1 Taustaa	1
1.2 Tutkimuksen tavoite ja rajaukset	2
1.3 Tutkimusmenetelmät ja -aineisto	2
1.4 Tutkimuksen rakenne	3
2 VAROJEN JAKO OSAKEYHTIÖSTÄ	3
2.1 Varojenjaon edellytykset ja rajoitukset	3
2.2 Varojenjakotavat ja niiden verotus	4
2.2.1 Voitonjako ja jakaminen oman pääoman rahastosta	5
2.2.2 Muut varojenjakotavat	7
2.3 Laiton varojenjako	8
3 PEITELTY OSINGONJAKO	9
3.1 Peitellyn osingon jakaja ja saaja	10
3.2 Peitellyn osingon veroseuraamukset	11
3.3 Peitellyn osingonjaon muodot	13
3.3.1 Ylihyvitys ja aliveloitus	14
3.3.2 Palkka ja siihen liittyvät edut	14
3.3.3 Ylihinta	16
3.3.4 Yksityismenot	17
3.3.5 Yhtiön omaisuus osakkaan käytössä	17
3.3.6 Aliveloitus	18
3.3.7 Peitelty osingonjako konsernissa	18
3.3.8 Sisäinen yrityskauppa	19

3.3.9 Osakaslaina	20
3.3.10 Osakkaan laina yhtiölle, pääomalaina	22
3.3.11 Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen	24
3.4 Ennakkotieto	26
4 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	27
LÄHTEET	29

1 JOHDANTO

1.1 Taustaa

Osakkeenomistajilla on usein tarve siirtää osakeyhtiöstä varoja itselleen myös muilla kuin muodollisen voitonjaon tavoilla. Ratkaisevaa varojen siirron muodon valinnassa on verojen jälkeen jäävä nettotulo. Eri tavoin verotetut varojenjakomuodot kannustavat etsimään edullisinta kokonaisveroratkaisua. Osakeyhtiön tekemiä liiketoimia kuitenkin rajoittaa sen tarkoitus tuottaa voittoa ja suojata velkojia. Siksi se ei voi hinnoitella osakkaan kanssa tekemiä sopimuksiaan riippumattomista olosuhteista poikkeavasti. Yhtiön ilman liiketaloudellista perustaa tehdyt toimet osakkaan kanssa ovat yhtiöoikeudellisesti laitonta varojenjakoja ja voidaan katsoa peitellyksi osingonjaoksi verotuksessa. (Kotiranta, Raunio, Romppainen & Ukkola 2007, 173; Walden 2010; OYL 13:1)

Varojenjaon verotukseen on vaikuttanut erityisesti pääoma- ja yritysverouudistus vuonna 2005. Osinkoverotusta uudistettiin luopumalla vuosina 1993-2004 voimassa olleesta yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä ja siirtymällä osingon kahdenkertaiseen verotukseen. Verotuksen painopistettä haluttiin siirtää yritysten verotuksesta voitonjaon verotukseen. Yhteisöverokantaa laskettiin 26 % ja pääomaverokantaa 28 %. Uudistuksen uskottiin suosivan kasvavia yrityksiä ja parantavan Suomen yritysverotuksen kilpailukykyä. Uudistus muutti olennaisesti erityisesti osingonjaon verosuunnittelua. Listaamattomissa yhtiöissä verosuunnittelu perustuu uudistuksen myötä nettovarallisuuden lisäksi osingonjaon mitoitukseen ja palkkaoptimointiin. Uudistus myös lisäsi osakeyhtiön luovutusvoittojen verovapautta. Tämän uskottiin mahdollistavan joustavat yritysjärjestelyt. Osakeyhtiölain uudistuksen yhteydessä vuonna 2006 ei kuitenkaan uudistettu verotuksen yritysjärjestelysäännöksiä ja siten kaikkia uuden osakeyhtiölain mukaisia yritysjärjestelyjä ei voida toteuttaa

verotuksellisesti neutraaleina. Verosäännösten odotetaan muuttuvan kokonaisvaltaisesti viimeistään vuonna 2013 ja mahdollisesti osittain jo vuonna 2011. (HE 92/2004; Tikka et al. 2010, 34:1; Verohallinnon ohje 2007; Walden 2010)

Vuonna 2006 uudistettu osakeyhtiölaki on osaltaan vaikuttanut osakeyhtiön varojenjakoon. Sen tavoitteena oli lisätä osakeyhtiöiden toimintamahdollisuuksia ja parantaa toimintaedellytyksiä. Uudistuksessa oli lähtökohtana se, että lain vaikutukset verotukseen ratkaistaan muussa lainsäädännössä. Sidotun oman pääoman eli lähtökohtaisesti muun kuin voittovaroista kertyneiden varojen jakamista koskevat säännökset eivät juuri muuttuneet. Sidottua omaa pääomaa voidaan jakaa vain velkojansuojamenettelyssä. (Verohallinnon ohje 2007)

1.2 Tutkimuksen tavoite ja rajaukset

Tutkimuksen aihealueena on peitellyn osingonjaon muodot osakeyhtiössä ja näiden oikaisut verotuksessa. Tutkimuksessa tarkastellaan peitellyn osingonjaon muotoja verotuksen ja yhtiöoikeuden kannalta. Pyrin myös tarkastelemaan, miten peitelty osingonjako asettuu suhteessa osakeyhtiön tavanomaisiin varojenjakomuotoihin ja millaisia rajanvetoja oikeuskäytännössä on tehty peitellyn osingonjaon suhteen. Tutkielmassa ei käsitellä peiteltyä osingonjakoa kansainvälisessä yhteydessä eikä peiteltyä osingonjakoa muiden yritysmuotojen kuin osakeyhtiön suhteen.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja -aineisto

Tutkimus perustuu aiheesta löytyvään kirjallisuuteen ja oikeustapauksiin ja näiden pohjalta aiheen ymmärtämiseen. Tutkimusmenetelmänä on teoreettinen

lähestymistapa. Tutkimus on luonteeltaan deskriptiivinen ja ymmärtämään pyrkivä.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus rakentuu neljästä pääluvusta. Johdantoluvussa käydään läpi tutkimuksen taustaa, tutkimuksen tavoitteita ja rajoituksia, menetelmät, aineisto ja rakenne. Toisessa luvussa käsitellään osakeyhtiön varojenjako tapojen edellytyksiä, muotoja ja verotusta. Selvitän myös laitonta varojenjako ja sen suhdetta peiteltyyn osingonjakoon. Kolmannessa luvussa käyn läpi peiteltyä osingonjakoa yhtiöoikeuden ja verotuksen kannalta. Käsittelen peiteltyyn osingonjaon eri muotoja kirjallisuuden ja oikeuskäytännön pohjalta. Selvitän, miten peitelty osingonjako oikaistaan saajan ja jakajan kannalta. Neljännessä luvussa tehdään yhteenveto ja käsitellään johtopäätökset.

2 VAROJEN JAKO OSAKEYHTIÖSTÄ

Yrityksen omistajien on tärkeää tietää sallittujen varojenjako muotojen rajat, kustannukset ja riskit verosuunnittelussaan. Sallittujen rajojen ylittäminen on laitonta varojenjako ja voidaan tulkita myös peiteltyksi osingonjako, joka johtaa yleensä avointa osingonjakoa raskaampaan verotukseen (Myrsky & Linnakangas 2006, 359).

2.1 Varojenjaon edellytykset ja rajoitukset

Osakeyhtiölain säännökset rajoittavat osakeyhtiön varojen jakoa osakkeenomistajilleen. Laillisia varojenjako tapoja OYL 13:1 §:n mukaan ovat

voitonjako osinkona ja varojen jako vapaan oman pääoman rahastosta, omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen sekä yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen. Muunlaiset liiketapahtumat, jotka vähentävät yhtiön varoja tai lisäävät sen velkoja ilman liiketaloudellista perustetta, ovat laitonta varojenjako. Osakeyhtiön ja sen osakkaan välisissä sopimuksissa ja liiketapahtumissa on siis oltava liiketaloudellinen tarkoitus ja käytettävä käypiä arvoja ja normaalia hinnoittelua, jotta tilannetta ei tulkittaisi verotuksessa peiteltyksi osingonjaoksi (Kotiranta et al. 2007, 173).

Kaikkia varojenjako-tilanteita koskee myös OYL 13:2 §:n vaatimus maksukykyisyyden säilyttämisestä sekä OYL 13:5 § jakamisen rajoittumisesta lähtökohtaisesti omaan vapaaseen pääomaan, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävät varat. Varojenjaon sääntelyn tarkoituksena on turvata pääoman pysyvyys ja suojata velkojia ja vähemmistöosakkaita. Uudessa osakeyhtiölaissa (OYL 21.7.2006/624) varojen jakamisesta on tehty entistä joustavampaa ja pakottavaa sääntelyä on vähennetty. Yleiset periaatteet kuten osakkaiden yhdenvertaisuus ja enemmistöperiaate ovat kuitenkin säilyneet. (Kotiranta et al 2007, 7)

Seuraavassa tarkastelemme osakeyhtiölain sallimia varojenjako-tyyppejä ja niiden verotusta.

2.2. Varojenjako-tyypit ja niiden verotus

Osakeyhtiön tarkoitus on OYL 1:5 §:n mukaan tuottaa omistajilleen voittoa, ellei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Osingonjaossa on kyse yhtiön tilikauden ja edellisten tilikausien voiton jakamisesta osakkaille. Jako vapaan oman pääoman rahastosta ei ole voittovarojen jakamista, vaan muun vapaan oman pääoman

jakamista. Varoja voidaan jakaa enintään vapaa oma pääoma vähennettynä yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävillä varoilla. Osinkoa on kuitenkin jaettava vähintään puolet tilikauden voitosta, jos vähintään 1/10 osakkeista omistavat vähemmistöosakkaat sitä vaativat. Osakepääoma, arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto ja uudelleenarvostusrahasto ovat sidottua omaa pääomaa eivätkä jakokelpoisia varoja. Yhtiön täytyy säilyä jaosta huolimatta maksukykyisenä. (Mähönen & Villa 2007, 322; Kotiranta et al. 2007, 12; Koski & Sillanpää 2010, 9:2)

2.2.1 Voitonjako ja jakaminen oman vapaan pääoman rahastosta

Osakeyhtiön jakamaan voittoon on vuodesta 2005 yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopumisen jälkeen kohdistunut osittain kahdenkertainen verotus. Tämä tarkoittaa sitä, että osakeyhtiö maksaa tulostaan 26 % veroa ja osakas lisäksi osingosta mahdollisen veron. Osingon verotuksen määräytyminen riippuu sekä osingon jakajasta että saajasta. (Kotiranta et al. 2010, 22)

Uudistuksen jälkeen luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien saamien osinkojen verotus jaetaan kahteen ryhmään sen mukaan, onko osinko saatu noteeratusta vai noteeraamattomasta yhtiöstä. Pörssi-yhtiöstä saadusta osingosta 70 % verotetaan pääomatulona 28 %:n mukaan ja loput on verovapaata tuloa. Listaamattomista osakeyhtiöistä saadut osingot jaetaan jakavan yhtiön nettovarallisuuden mukaan pääomaosingoksi ja ansiotulo-osingoksi. Pääomaosinko on verovapaata 9 % nettivarallisuuteen perustuvan matemaattisen arvon rajaan asti. Ylärajana on myös henkilökohtainen 90000 euron määrä. Jos jakavan yhtiön nettovarallisuus on niin suuri, että 9 % tuotto ylittää 90 000 euron rajan, rajan yli menevältä osalta osinkotulo verotetaan 70 % ansiotulona ja 30 % verovapaana. (Kotiranta et al. 2010, 22-24)

Osakeyhtiön toiselta osakeyhtiöltä saama osinko on pääsääntöisesti verovapaata tuloa. Muussa tapauksessa yhtiöiden välisiin osinkoihin kohdistuisi ketjuverotus. Vuoden 2005 uudistuksesta lähtien jakavaan yhtiöön ei ole enää kohdistunut osingonjaon johdosta veroseuraamuksia. Yhtiötä verotetaan silti veronalaisesta voitostaan riippumatta siitä, jaetaanko osinkoa vai ei. Osinkona jaettavaan voittoon voi kohdistua 0-3-kertainen vero riippuen jakajasta ja saajasta. Suurin verorasitus on osingosta, jonka pörssiyhtiö jakaa toiselle pörssiyhtiölle, joka jakaa sen osinkona edelleen. (Kotiranta et al. 2007, 22-25, Leppiniemi & Walden 2009, 170)

Niin sanotun työperusteisen osingon verottamisesta säädettiin tuloverolakiin tehdyllä lakimuutoksella 469/2009. Tuloverolain 33 b §:n mukaan muusta kuin julkisesta noteeratusta yhtiöstä saatu osinko katsotaan kokonaan ansiotuloksi, jos osingon jakoperusteena on yhtiöjärjestyksen määräyksen, yhtiökokouksen päätöksen, osakassopimuksen tai muun sopimuksen mukaan on osingonsaajan tai tämän intressipiiriin kuuluvan henkilön työpanos. Lakimuutokseen liittyvässä hallituksen (47/2009) esityksessä viitataan KHO:n ratkaisuun 2008/6, jossa oli kyse lääkäritoimintaa harjoittamaan perustettavan osakeyhtiön hakemasta ennakkoratkaisusta. Jokaiselle lääkärille oli yhtiössä oma vastaanotto-sarja, jonka tuloksen perusteella määräytyi osakkaan oikeus yhtiön varoihin. KHO päätti ratkaisussaan, että yhtiön jakama osinko katsottaisiin osinkotuloksi. Hallituksen esityksessä perustellaan lainmuutosta sillä, että se ehkäisee pyrkimyksiä järjestellä ansiontulon verotus osinkotulona.

Vuoden 2006 uudistetun osakeyhtiölain myötä osakkaat voivat yksimielisellä päätöksellä jakaa osinkoa myös muille kuin osakkeiden omistajille. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä erilaisista oikeuksista ja velvollisuuksista eri osakkeille ja osakkeenomistaja voi luopua osinko-oikeudestaan toisen hyväksi. Tällainen suosiva osingonjako verotettaneen kuitenkin luopuvan osakkaan tulona ja

hänen katsotaan antaneen lahjan osinkotulon saajalle. (Kotiranta et al. 2007, 26; Tikka et al. 2010, 39:8; Walden 2010)

2.2.2 Muut varojenjakotavat

Osakeyhtiöstä voidaan jakaa varoja myös osakepääomaa alentamalla, omia osakkeita lunastamalla ja purkamalla yhtiö. (Kotiranta et al. 2007, 8) Yhtiön pääomarakennetta voi tulla tarve muokata, jos yhtiön toiminta muuttuu tai supistuu. Osakepääomaa voidaan alentaa palauttamalla sitä osakkaille, siirtämällä varoja vapaan oman pääoman rahastoon sekä kattamalla sillä tappioita. Yhtiökokous päättää osakepääoman palauttamisesta ja alentamisesta. Osakepääomaa ei saa missään olosuhteissa alentaa osakeyhtiölain vähimmäispääomaa alemmaksi, joka on yksityisissä osakeyhtiöissä 2 500 euroa ja julkisissa 80 000. Yhtiön velkojilla on oikeus vastustaa osakepääoman alentamista. Vastustamisoikeutta ei ole, jos määrä käytetään tappion kattamiseen tai osakepääomaa samalla korotetaan samalla määrällä. Jos osakepääomaa on alennettu tappion kattamiseksi, vapaata omaa pääomaa ei voida jakaa seuraavan kolmen vuoden aikana kuulematta velkojia. (Kotiranta et al. 2007, 14-15)

Osakkeiden hankkiminen on tilanne, jossa yhtiö tarjoutuu ostamaan omia osakkeitaan. Lunastaminen tarkoittaa osakkeiden ottamista yhtiölle pakolla, vastikkeellisesti tai ilman. Yksityisen osakeyhtiön omien osakkeiden hankkimista ja lunastamista on rajoitettu. Yhtiölle siirtyneet osakkeet voidaan pitää, mitatoida tai luovuttaa edelleen. Jos osakkeiden hankkimisen tai lunastamisen seurauksena osakepääoma alenee, on noudatettava velkojainsuojamenettelyä. (Kotiranta et al. 2007, 16)

Yhtiön varat voidaan jakaa osakkaille purkamalla yhtiö. Yhtiökokous päättää yhtiön asettamisesta selvitystilaan. Selvitysmenettelyssä lasketaan yhtiön varat ja velat ja näiden erotus jaetaan osakkaille. Yhtiökokous valitsee myös yhden tai useamman selvitysmiehen korvaamaan hallituksen ja mahdollisen toimitusjohtajan. (Kotiranta et al. 2007, 19)

Osinkotulon verotusta ei sovelleta osakepääoman alentamiseen, omien osakkeiden hankkimiseen ja lunastamiseen tai yhtiön purkamiseen. Yhtiön purkaminen on rinnastettu osakkaan verotuksessa osakkeiden luovutukseen. Yhtiön omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen verotetaan osakkaalla osakkeiden luovutusvoiton sääntöjen mukaan. (Tikka et al. 2010, 39:7)

2.3 Laiton varojenjako

Osakeyhtiön varojen jako on laitonta, jos jakoon ei ole ollut käytettävissä jakokelpoisia varoja tai jaossa ei ole noudatettu varojenjako koskevia menettelysäännöksiä. Laitonta varojenjako on myös liiketapahtuma, joka vähentää yhtiön varoja tai lisää sen velkoja ilman liiketaloudellista perustetta. Laiton jako voidaan verotuksessa katsoa peiteltyksi osingoksi, mutta osakeyhtiölain mukainen laitton jako ei lähtökohtaisesti ole peiteltyä osinkoa. Esimerkkinä laittomasta jaosta, joka tulkitaan verotuksessa peiteltyksi osingoksi, on omaisuuden myynti osakkaalle alihintaan tai ostaminen osakkaalta ylihintaan. Osakeyhtiölain 13:4 §:n mukaan yhtiöstä saadut laittomat varat on palautettava jos saaja tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää jakamisen tapahtuneen lain vastaisesti. (Tikka et al 2010, 39:7)

3 PEITELTY OSINGONJAKO

Peitelty osingonjako on määritelty veromenettelylain 29 §:ssä. Sen mukaan peitelty osinko on rahanarvoinen etu, jonka osakkeenomistaja tai tämän omainen saa osakkuusaseman perusteella tavallisesta olennaisesti poikkeavana hinnoitteluna tai vastikkeetta. (29.1 §) Peiteltynä osingonjakona voidaan tulkita myös tilanteita, joissa yhtiö jakaa varoja osakkeenomistajilleen hankkimalla tai lunastamalla osakkeitaan tai alentamalla osakepääomaa, vararahastoa tai ylikurssirahastoa osingosta menevän veron välttämiseksi. (29.2 §) Peitellyn osingonjaon edellytysten täytyy toteutua sekä edun antajan, että saajan osalta (Tikka et al. 2010, 26:4).

Säännös peittelystä osingosta on alunperin liitetty verolainsäädäntöön tulo- ja omaisuusverolain 30 §:ään vuonna 1943. Sieltä se on siirtynyt melkein samansisältöisenä verotuslain 75 §:ään ja nykyisin sisältyy verotusmenettelylain 29 §:ään. Suurimmat muutokset siihen on tehty siirryttäessä yhtiöveron hyvitysjärjestelmään vuonna 1998. Peitellyn osingon verotusta kevennettiin hyväksymällä se yhtiöveron hyvituksen piiriin. Aikaisempaan peitellyn osingon määritelmään lisättiin säännös omien osakkaiden hankkimisesta. (Arvela et al. 2010, 179-180)

Vuonna 2005 voimaantulleessa osinkoverouudistuksessa peitellyn osingon määritelmää muutettiin jälleen siirryttäessä pois yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä ja takaisin osingon osin kahdenkertaiseen verottamiseen. Siirryttiin nykyiseen malliin, jossa peitelty osinko on yksityishenkilön verotuksessa ansiotuloa ja yhteisölle veronalaista tuloa. Peitellyn osingon verotusta ei kuitenkaan haluttu kiristää liikaa ja päädyttiin verottamaan peiteltyä osinkoa vain 70 %:sta veronalaisena tulona. (Arvela et al. 2006, 180)

Peitelty osingonjako on todelliselta luonteeltaan voitonjakoa, jossa sivuutetaan osingonjaon muotovaatimukset. Peitellyn osingonjaon tulkinta ei kuitenkaan edellytä tahallisuutta vaan peiteltynä osingonjakona voidaan pitää myös tahatonta hinnoitteluvirhettä. Jos tulkinta perustuu hinnoittelupoikkeamaan eikä käypä hinta ole selkeästi todettavissa, peitellyn osingon verotuksen edellytyksenä on hinnoittelupoikkeaman olennaisuus. Veronsaajalla on ensisijainen näyttövelvollisuus peittelystä osingonjaosta. Verovelvollisen vastuulle jää sen näyttäminen, että veronsaajan näyttämä poikkeava hinnoittelu on ollut perusteltua ja hyväksyttävää. Peitellyn osingon tulkinnan yhteydessä on mahdollista, että yhtiön käytäntö on rikkonut myös kirjanpitolakia ja rikoslakia. Kirjanpitoon väärin kirjatut tulot tai kulut voidaan katsoa kirjanpitorikokseksi tai veropetokseksi. (Myrsky & Linnakangas 2006, 350, 358; Leppiniemi & Walden 2009, 178, 180; Kotiranta et al. 2007, 153)

3.1 Peitellyn osingon jakaja ja saaja

Peitellyn osingon jakajana voi olla vain yhteisö. Yleensä peitellyn osingon antajana on osakeyhtiö, mutta peiteltyä osinkoa koskevaa VML 29.1§ säännöstä voidaan soveltaa myös muihin yhteisömuotoihin ja niiden osakkaisiin. Avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä ei kuitenkaan voi pitää peitellyn osingon jakajina. Henkilöyhtiöissä peiteltyt osingot verotetaan yhtiömiesten verotuksessa. Yhtiöiden osalta sovelletaan yksityiskäyttöä ja veron kiertämistä koskevia säännöksiä. (Myrsky & Linnakangas 2006, 350-351; Leppiniemi & Walden 2009, 183; Kotiranta et al. 2007, 153) Tässä tutkielmassa tarkastellaan peiteltyä osingonjakoa vain osakeyhtiön ja sen osakkaan kannalta.

Peitellyn osingon saaja on yleensä yhtiön varsinainen osakas, joka voi olla luonnollinen tai juridinen henkilö. Edunsaaja on aina joko yhtiön osakas tai tämän

omainen, jona voidaan pitää puolisoa, lasta, vanhempaa tai muuta lähisukulaista. Myös taloudellinen etuyhteys kuten samassa taloudessa asuminen voi vaikuttaa arviointiin. Osakkaan ei tarvitse olla määräävässä asemassa, mutta osakkaan tai tietyn osakasryhmän vaikutusvallalla on merkitystä arvioitaessa peiteltyä osinkoa. Osakkuus voi muodostua välillisesti toisen yhtiön osakkuuden kautta ja peiteltyä osinkoa voidaan jakaa myös tytäryhtiön kautta. (Kotiranta et al. 2007, 155; Myrsky & Linnakangas 2006, 350-353;)

Peitellyn osingon verottamiseksi edunsaajan ei tarvitse olla määräävässä asemassa mutta osakkaan tai tietyn osakasryhmän vaikutusvallalla on merkitystä arvioitaessa peiteltyä osinkoa. Osakkuus voi muodostua välillisesti toisen yhtiön osakkuuden kautta ja peiteltyä osinkoa voidaan jakaa myös tytäryhtiön kautta. (Kotiranta et al. 2007, 155; Myrsky & Linnakangas 2006, 350-353)

3.2 Peitellyn osingon veroseuraamukset

Peiteltyä osinkona tulkittu erä lasketaan erikseen sen jakajan ja saajan osalta sekä sen mukaan, onko kyse poikkeavasta hinnoittelusta vai VML 29.2§:ssa tarkoitettua varojen jakamisesta osingosta menevän veron välttämiseksi. Olennainen hinnoittelupoikkeama oikaistaan jakavan yhtiön osalta verotuksessa VML 29.1§ mukaan niin kuin olisi käytetty käypää hintaa ja osakkaan veronalaiseksi tuloksi katsotaan käyvän hinnan ja käytetyn hinnan erotus. Jos varoja on jaettu VML 29.2 §:ssä mainittuja rahastoja tai osakepääomaa alentamalla osinkoveron välttämiseksi, on jaetut varat luettava osakkaan veronalaiseksi tuloksi. Peiteltyksi osingoksi tulkittu erä on jakajalleen vähennyskelvoton. Koska peitellyn osingonjaon muotoja on monia, joudutaan asiaa arvioimaan tilannekohtaisesti. Peitelty osinko lisätään jakavan yhtiön tuloon vain, jos erä on puuttunut tuloslaskelmasta tai se vähennetty

tuloslaskelmassa. (Leppiniemi & Walden 2009, 177,181-182; Myrsky & Linnakangas 2006, 358)

Peitellyn osingon määrästä 70 % lisätään saajalleen veronalaiseksi tuloksi riippumatta siitä, onko saaja luonnollinen henkilö tai esimerkiksi osakeyhtiö. Loput 30% on verovapaata tuloa. (TVL 33d §) Peitellyn osingon verotus muodostuu kuitenkin usein selvästi ankarammaksi kuin avoimen osingon tai osakkeiden luovutusvoiton verotus. Jos peitellyn osingon edunsaajana on osakkeenomistajan omainen, peitelty osinko verotetaan osakkeenomistajan tulona. Luonnollisen henkilön saama peitelty osinko verotetaan osakkaan verotuksessa aina ansiotulona. Osakeyhtiön saaman peitellyn osingon verotus on erityisen ankara avoimeen osinkoon verrattuna, koska osakeyhtiön saamat osingot ovat yleensä verovapaita. (Leppiniemi & Walden 2009, 178, 182; Myrsky & Linnakangas 2006, 359; Kotiranta et al. 2007, 151)

Vuoden 2005 yritysverouudistukseen liittyvässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä (12/2004) huomautetaan, että peiteltyyn osinkoon ei aina liity veronkiertämistarkoitus ja että peiteltyinä osinkona verotetaan usein tulkinnanvaraisia eriä, jotka liittyvät pienten yritysten ja yrittäjien elanto- ja yrityskulujen rajanvetoihin. Valiokunnan mukaan peitellyn osingon verotusta ei pitäisi ulottaa tilanteisiin, joissa avoin osingonjako olisi verovapaata tuloa ja tahattoman peitellyn osingon verotus muodostuisi näin erityisen ankaraksi. Valiokunta pyrkikin estämään peitellyn osingon verotuksen muodostumisen liian raskaaksi. (Leppiniemi & Walden 2009, 181)

3.3 Peitellyn osingonjaon muodot

Peiteltyä osinkoa voidaan jakaa monella tavalla. Tyypillisiä ovat erilaiset ylihyvitys- ja aliveloitustilanteet. Osakeyhtiö voi suorittaa osakkaalleen palkan, lahjapalkkion, osapalkan, asuntoedun, edustus- tai matkakustannuksen, vakuutusmaksun tai muun hyvityksen muodossa enemmän kuin on pidettävä kohtuullisena. Osakkaalle voidaan myös maksaa hintana, vuokrana, korkona, provisiona tai muuna kustannuksena olennaisesti enemmän tai veloittaa olennaisesti vähemmän kuin olisi tapahtunut suhteessa ulkopuoliseen henkilöön. Osakkaan saaman edun kohtuullisuutta arvioidaan suhteessa hänen muihin yhtiöstä saamiin avoimesti palkanluonteisiin tuloihin. Osakkaalle voidaan kuitenkin aina antaa samat edut, kuten alennukset, kuin yhtiön työntekijöillekin. (Myrsky & Linnakangas, 2006, 354-355)

Oikeuskäytännössä erottuu toisena selkeänä peitellyn osingonjaon ryhmänä tilanteet, joissa näennäisen yrityskaupan avulla siirretään yhtiöön kertyneet varat osakkaille ilman osinkotulon verotusta. Yhtiö voidaan myydä toiselle osakkaan omistamalle yhtiölle tai muulle saman intressipiiriin sisällä olevalle taholle. Kahden yhtiön osakekannan yhdessä omistavat voivat myös myydä omistuksensa ristiin niin, että keskinäiset omistussuhteet eivät muutu. Oikeuskäytännössä peitellyn osingon verotusta on sovellettu myös niin sanoittuihin taseyhtiökauppoihin, joissa osakekauppa on rahoitettu taseyhtiön varoilla ja myyjä on myötävaikuttanut rahoitusjärjestelyihin. (Leppiniemi & Walden 2009, 178)

Seuraavassa tarkastelemme peitellyn osingonjaon muotoja erillisinä ryhminä oikeuskäytännön perusteella. Selvitämme erilaisten peitellyn osingon jakotapojen määrittelyn, rajat sekä oikeudellisen arvioinnin. Jaottelu on tehty kirjallisuuden, oikeustapausten ja tapausten luonteen perusteella. Jaottelu ei ole tarkkarajainen eikä

sisällä kaikkia peitellyn osingonjaon tapoja.

3.3.1 Ylihyvitys ja aliveloitus

Osakkeenomistajan ja osakeyhtiön välisissä sopimuksissa ja suorituksissa on tärkeää kiinnittää huomiota hyödykkeiden, esineiden ja palveluksien hinnoitteluun. Yhtiön ja osakkaan välisiltä sopimuksilta edellytetään samanlaisia ehtoja kuin mitä objektiivisesti tarkasteltuna olisi tehty myös suhteessa ulkopuoliseen. Osakkaalle ei voida maksaa korkeampaa hintaa tai palkkiota, tai periä hyödykkeistä alempaa korvausta ilman että etuus tulkitaan peiteltyksi osingoksi. Ehtojen kohtuullisuuden arviointi perustuu veroviranomaisen määrittämään käypään arvoon ja normaaliin palkkatasoon. (Kotiranta et al. 2007, 172-173)

Ylihyvitystilanteissa osakkaalle tai tämän omaiselle on maksettu kohtuullista suurempi korvaus tämän palveluksista, luovuttamista hyödykkeistä tai oikeuksista. Yhtiö voi siirtää osakkaalle etua myös aliveloituksena eli (alihintaisina hyödykkeinä) perimällä osakkaalta tavallista vähemmän hyödykkeistä, perimättä jätettynä korkona, vuokrana tai muuna vastaavana. (Tikka et al. 2010, 26:4)

3.3.2 Palkka ja siihen liittyvät edut

Palkka on osakastyöntekijän tärkeimpiä etuuksia. Palkan täytyy kuitenkin perustua todelliseen työntekoon. Palkan verottamiseen peiteltyinä osinkona on riski lähinnä silloin, kun palkanmaksu on ollut perusteeton tai epäsuhteessa tehdyn työn arvoon. Osakkaille ja heidän perheenjäsenilleen yhtiöstä maksettavan palkan on perustuttava todelliseen työntekoon ja se on käsiteltävä yhtiön kirjanpidossa normaalisti

palkkamenona. Palkat on merkittävä yhtiön vuosi-ilmoitukseen ja saajalla mahdollisesti annettavaan tositteeseen. Hallituksen esityksen (HE 26/1998) mukaan peiteltyä osingonjakoa ei pitäisi kuitenkaan soveltaa palkkaan pelkästään sillä perusteella, että se ylittää normaalin palkkatason, jos osingonjako olisi ollut taloudellisesti kannattavampaa. Peiteltyä osinkoa voitaisiin verottaa tämän perusteella vain, kun palkkaa on maksettu perusteettomasti. Palkkaa ei silti ole pakko maksaa osakkaalle, vaikka tämä olisi yhtiössä töissä täysipäiväisesti. Osakas voi silti nostaa yhtiöstä varoja osinkona. Palkan kohtuullisen määrän arvioinnissa verrataan osakkaan saamaa palkkaa ja etuja kokonaisuutena normaaliin palkkatasoon. Kaikki osakastyöntekijän saamat palkkiot ja edut tulisi käsitellä kirjapidossa palkkana, jotta peiteltyyn osingonjaon tulkinnan riskiä ei syntyisi. Myös osakkaan luontoisedut luetaan ansiotuloveronalaiseksi palkaksi. Jos osakastyöntekijän luontoisetua ei ole käsitelty palkkana, etu verotetaan peiteltyinä osinkona. (Tikka et al. 2010, 26:4; Kotiranta et al. 2007, 160-161)

Osakkaan saaman hyvityksen ja edun tulkintaan vaikuttaa sen epätavallisuus ja omistuksen jakautuminen yhtiössä. Suuren osan yhtiöstä omistavan saama epätavallinen etu tulkitaan helposti peiteltyksi osingoksi. Epätavallisen edun kuten osakkaan käyttöön luovutetun veneen (KHO 1990/3001) verotusarvoa on vaikea määritellä ja saada hyväksytyksi verotuksessa. Epätavallisuus voi ilmetä myös edun maksamisen ajankohdassa kuten pitkältä ajalta jälkikäteen maksettu palkka. Merkitystä on myös muiden työntekijöiden saamalla eduilla. Jos kaikki työntekijät ovat saaneet tavanomaisesta poikkeavia etuja, näihin on oikeus myös osakastyöntekijöillä. Tähän perustuu myös osakkaan saamien eläke-etuuksien tulkinta. Ainoastaan osakkaille perustettu etuus on vaikeammin perusteltavissa. (Kotiranta et al. 2007, 162; Tikka et al. 2010, 26:4)

3.3.3 Ylihinta

Yhtiö voi jakaa peiteltyä osinkoa myös hankkimalla osakkaaltaan hyödykkeitä käypää arvoa korkeampaan hintaan. Yleisten hyödykkeiden kuten asuntojen ja käytettyjen autojen normaali hintataso selviää vertailemalla vastaavia markkinakohteita. Käyvän arvon määrittäminen voi kuitenkin olla vaikeaa, jos vastaavien hyödykkeiden vertailuhintoja ei ole saatavilla. Vaikeiden arvostuskohteiden hinnasta tulisi pyytää asiantuntijan lausunto. Tällaisia ovat erityisesti noteeraamattomien osakeyhtiöiden osakkeet. Käypä arvo tulisi varautua perustelemaan erityisesti tilanteissa, joissa siirtohintaa ylittää osakkeiden matemaattisen arvon. (Kotiranta et al. 177-178; Tikka et al. 2010. 26:4)

Osakasta verotetaan ylihyvitystapauksessa ylihinnan ja käyvän arvon erotuksesta ja yhtiö ei saa vähentää tätä osaa kulunaan tai hankintamenon osana (Kotiranta et al. 2007, 174). KHO:n ratkaisussa 1975/2135 osakeyhtiön katsottiin ostaneen ylihintaan pääosakkaaltaan tämän toisessa yhtiössä omistamia osakkeita. Osakkaan tuloksi luettiin osakkeiden käyvän arvon ja kauppahinnan erotus.

Käyvän arvon suhteen kyse on pitkälti näytöstä. Osakkaan ja yhtiön kannattaa varautua perustelemaan hinnoittelu jo luovutusta suunniteltaessa. Jos hinnoittelulle on hankittu perusteet jo kauppaa tehtäessä, veroviranomainen on velvollinen näyttämään esitetyt perustelut vääriksi. Yleisen hyödykkeen hinnoittelussa on tavanomaista viitata tilastotietoihin, kuten käytettyjen autojen myyntitilastoihin. Erikoisemman kohteen arvosta voi pyytää asiantuntijan arvion. (Kotiranta et al. 2007, 173-174, 177-178)

3.3.4 Yksityismenot

Kirjapidon yksi päätehtävä on pitää omistajan ja yhtiön menot erillään. Osakkaan yksityismenojen maksaminen yhtiön varoilla ja vähentäminen yhtiön kuluna on silti yksi yleisimmistä syistä verottaa peiteltyä osinkoa. Yhtiön osalta yksityismenon erä palautetaan sen tuloon. Peiteltyä osinkoa ei sovelleta, jos menon katsotaan liittyvän liiketoimintaan kuten KHO:n ratkaisussa 2000/2452. Osakeyhtiö oli maksanut osakkaan asemassa olevalle toimitusjohtajalleen arvonimestä menevän leimaveron. Arvonimen katsottiin liittyvän liiketoimintaan. Jos yhtiö on jostain syystä maksanut osakkaan yksityismenon, erä pitäisi merkitä saamiseksi osakkaalta. Saamista voidaan arvioida osakaslainasta annettujen säännösten mukaan. Niiden perusteella osakkaalla on velvollisuus lyhentää lainaa ja maksaa se myös pois. Yksityismenojen kirjaaminen voidaan törkeimmissä tapauksissa rangaista veropetoksena. (Tikka et al. 2010, 29:1; Kotiranta et al. 2007, 176)

3.3.5 Yhtiön omaisuus osakkaan käytössä

Jos yhtiö luovuttaa osakastyöntekijän käyttöön omaisuutta, etu on käsiteltävä kirjapidossa luontaisetuna. Muussa tapauksessa osakkaalle syntyy tilanteesta peiteltyä osinkona verotettavaa etua. Tästä on poikkeuksena vähäiset etuudet, jotka ovat koko henkilökunnan käytössä. Osakkaan omiin yksityisiin ajoihin käyttämä yhtiön auto on yleinen peitelty osingon muoto. Näissä tilanteissa sekä yhtiötä että osakasta verotetaan autoedusta peiteltyä osinkona. (Kotiranta et al. 2007, 177)

3.3.6 Aliveloitus

Yhtiö voi siirtää osakkaalle etua myös aliveloituksena eli alihintaisina hyödykkeinä, perimättä jätettynä korkona, vuokrana tai muuna vastaavana. Peitellyn osingonjaon oikaisussa osakkaan tuloon lisätään käyvän hinnan ja maksetun hinnan erotus. Yhtiölle lisätään kaikki peitellyn osingon johdosta tulosta pienentäneet erät. Laskennan lähtökohtana pidetään tilannetta, jossa hyödyke olisi myyty käypään hintaan. (Tikka et al. 2010, 26:4; Myrsky & Linnakangas 2006, 358)

Alihintainen vuokra katsottiin (KHO 1998/2694) yhtiön ja osakkaan osalta peiteltyksi osingonjakoiksi. Määräksi vahvistettiin osakkaalle samassa asuntoyhtiössä olevan vastaavan asunnon vuokran ja perityn vuokran erotus. Yhtiön tuloon lisättiin sille aiheutuneiden vastike- ja korkokulujen ja perityn vuokran erotus. KHO:n ratkaisussa 1998/98 yhtiön osakkalleen maksamaa ylihintaa kiinteistöstä ei palautettu yhtiön tuloon, ainoastaan ylisuurena poistona vaikuttanut määrä. Ratkaisussa KHO 1989/3545 osakkaan katsottiin saaneen peiteltyä osinkoa kun osakeyhtiö myi osakkaan puolisolle rakennuksen käypää arvoa alempaan hintaan. Konsernin sisäiseen alihinnoitteluun on otettu kantaa KHO:n ratkaisussa 1985/6091. Emoyhtiön osakkaiden katsottiin saavan peiteltyä osinkoa, kun tytäryhtiö myi näille emoyhtiön osakkeita huomattavasti käypää hintaa halvemmalla. Tytäryhtiön luovutushintaan (1984/5954) peiteltyä osingonjakoa ei voitu soveltaa, koska hinta ei ollut veronalaista tuloa eikä poistoja ollut tehty.

3.3.7 Peitelty osingonjako konsernissa

Peiteltyä osinkoa koskevia säännöksiä voidaan soveltaa konsernissa tytäryhtiöltä emoyhtiölle tai emoyhtiön osakkeenomistajille annettuihin etuihin. Tytäryhtiö voi jakaa

peiteltyä osinkoa ostamalla emolta ylihinnalla tai luovuttamalla hyödykkeitä alihinnalla. Konsernin sisäisissä kaupoissa pitäisi kuitenkin noudattaa markkinaperiaatetta ja käytettävä samanlaisia ehtoja ja hintoja kuin olisi käytetty suhteessa ulkopuoliseen. Jos konsernin sisäisissä kaupoissa poiketaan tästä, verotuksessa voidaan soveltaa VML 29 §:n peiteltyä osinkoa tai VML 31 §:n siirtohinnoitteluoikaisua. Nämä koskevat sekä tahattomia hinnoitteluvirheitä että tarkoituksellista veron välttelyä. (Kotiranta et al. 2007, 178-179)

Verotuskäytännössä puhutaan myös niin sanotusta alikapitalisoinnista, jossa emoyhtiö lainoittaa tytäryhtiötään poikkeuksellisen paljon suhteessa tyttären omaan pääomaan. Tilanteeseen on syynä tyttären korkomenojen vähennyskelpoisuus. Tyttären antama osinko emoyhtiölle on yleensä verovapaa. Tilanteessa siirretään siis tuloa tytäryhtiöltä emolle. Kotimaassa alikapitalisointiin ei ole yleensä puututtu. Suomalaisen yhtiöiden välillä poikkeava hinnoittelu ei ole kovin todennäköistä, koska yhtiöiden väliset osingot ovat pääsääntöisesti verovapaita ja markkinahinnasta poikkeaminen aiheuttaa toiselle osapuolelle verotettavan tulon lisääntymisen. (Kotiranta et al 2007, 146-148)

3.3.8 Sisäinen yrityskauppa

Oikeuskäytännöstä löytyy useita tapauksia, joissa näennäisen osakekaupan avulla on ollut tarkoitus siirtää yhtiöön kertyneet voittovarot osakkaille ilman osingon verotusta. Osakkeita tai koko yhtiö voidaan myydä osakkaan omistamalle toiselle yhtiölle tai ulkopuoliselle. Toimenpide voidaan tulkita tulkita peiteltyksi osingoksi, jos sille ei löydy liiketaloudellista perustetta ja yrityksen toiminta, omistussuhteet ja määräysvalta eivät kaupan johdosta muutu. Peiteltyä osinkoa voidaan soveltaa myös niin sanoituissa taseyhtiökaupoissa, joissa kauppa rahoitetaan todellisuudessa

taseyhtiön varoilla ja myyjä on myötävaikuttamassa järjestelyyn. (Leppiniemi & Walden 2009, 178)

KHO:n ratkaisussa 1988/2859 katsottiin, että osakkeiden myynti ristiin osakkaiden kesken oli tehty verotuksellisista syistä kauppojen samanaikaisuus ja määräysvallan muuttumattomuus huomioiden.

3.3.9 Osakaslaina

Osakkaan yhtiöstä nostamaa lainaa kutsutaan verotuksessa osakslainaksi. Yhtiöoikeudellisesti osakslainaa pidetään lähipiirilainana (Kotiranta et al. 2007, 76, 78). Lähipiiri on määritelty OYL 8:6 §:ssä. Säännöksen mukaan yhtiön tai toisen henkilön katsotaan kuuluvan toisensa lähipiiriin, jos toinen pystyy käyttämään toiseen nähden määräysvaltaa tai huomattavaa vaikutusvaltaa sen taloutta tai liiketoimintaa koskevassa päätöksenteossa. Lähipiiriin kuuluvien toimia koskee OYL 22:1.2 §:n tuottamusolettama, jonka mukaan syntynyt vahinko katsotaan aiheutetuksi huolimattomuudesta, jollei vastuussa oleva osoita menetelleensä huolellisesti. Lähipiirille annettuja lainoja ja vakuuksia koskee myös julkisuusvaatimus eli niiden määrä ja ehdot on erikseen ilmoitettava toimintakertomuksessa. Tämä koskee rahalainoja, vastuuta ja vastuusitoumuksia, joiden yhteismäärä on yli 20000 euroa tai yli 5 % taseen omasta pääomasta. (OYL8:6 §) Osakeyhtiön osakkailleen antamia lainoja on käytetty paljon tapana siirtää varoja osakkaiden käyttöön. Vanhassa osakeyhtiölaissa (VOYL 12.7§) oli erityissäännökset osakkeenomistajille tai lähipiirille annettavista lainoista ja vakuuksista. Pääsäännön mukaan lähipiirilainan antaminen oli sallittua vain yhtiön jakokelpoisten varojen rajoissa ja riittävää vakuutta vastaan. Nykyisessä osakeyhtiölaissa ei tällaisia nimenomaisia säännöksiä enää ole, vaan lainojen hyväksyttävyyttä tarkastellaan ähinnä osakeyhtiölain yleisten periaatteiden

pohjalta. Lähipiirille annettavat lainat ovat kuitenkin harvoin yhtiöoikeudellisesti moitteettomia osakeyhtiön lähtökohtaisen voitontuottamistarkoituksen (OYL 1:5 §) ja osakkaiden yhdenvertaisuuden (OYL 1:7§) periaatteiden valossa. Myös yhtiön toimiala rajoittaa lainan antamista. Olennaista on se, voidaanko lähipiirilainalle löytää liiketaloudellinen peruste. Osakaslaina ilman liiketaloudellista syytä on sellaisenaan laitonta varojenjako. Oikeuskäytännössä ja verohallinnon ohjeistuksessa osakaslainaa ei kuitenkaan pidetä peiteltynä osinkona pelkästään sillä perusteella, että laina on osakeyhtiölain vastainen. (Tikka et al.2010, 26:4; Kotiranta et al. 2007, 76; Leppiniemi & Walden 2009, 184-185, 186;Mähönen & Villa 2009, 527)

Lähtökohtana on, että osakaslainaa ei pidetä peiteltynä osingonjakona. Riski peiteltyyn osingonjaon tulkinnasta kuitenkin kasvaa, jos laina on koroton tai alikorkoinen, vakuudeton tai sille ei voida näyttää takaisinmaksutarkoitusta. Myös lainan puutteellinen dokumentointi vaikuttaa sen luonteen arviointiin. (Tikka et al. 2010, 26:4; Kotiranta et al. 2007, 76-80)

Osakaslainojen verotuksessa kohdellaan eri tavalla niitä henkilöosakkaita, jotka omistavat perheensä kanssa vähintään 10 % yhtiön osakkeista. Tuloverolain 53 a §:n mukaan osakaslaina on näiden osakkaiden osalta pääomatuloa. Tämä koskee 3.4.1998 jälkeen otettuja osakaslainoja siltä osalta kun ne ovat verovuoden päättyessä maksamatta. Näille lainoille ei edellytetä maksettavan korkoa. Näidenkin lainojen osalta on kuitenkin riski peiteltyyn osingonjakoon, jos muista olosuhteista ilmenee, ettei kyse lainasta.) Ennen 3.4.1998 otettuihin osakaslainoihin sovelletaan vanhaa oikeus- ja verokäytäntöä. Niissä korottomuus tai liian alhainen korko voidaan edelleen tulkita peiteltyksi osingoksi. (Kotiranta et al. 2007, 78, 80, 82; Leppiniemi & Walden 2009, 188)

Jos laina on koroton tai korko on peritty liian pienenä, peiteltyksi osingoksi katsotaan perimättä jätetyn koron määrä. Koron on oltava vähintään valtiovarainministeriön vahvistama peruskorko, jotta peitellyn osingon säännöstä ei sovellettaisi. Peruskorkoa verrataan laina-ajalla vallinneeseen korkotasoon. Korottomaan osakaslainaan voidaan rinnastaa osakkaan hallussaan pitämät yhtiön kassavarat. Huomattavan suurien ja toiminnan kannalta tarpeettomien kassavarojen voidaan tulkita olleen osakkaan käytössä. (Leppiniemi & Walden 2009, 186-187; Tikka et al. 2010, 26:4; Kotiranta et al. 2007, 171)

Erityisen raskauttavaa peitellyn osingonjaon tulkinnassa on, jos lainaa ei ole tarkoitukseen maksaa takaisin. Tämä voi tulla ilmi pääoman suuruudesta, tai jos lainanottajalla ei ole käytännössä edes mahdollisuutta takaisinmaksuun. Myös korkojen jatkuva pääomittaminen voi olla osoitus takaisinmaksutarkoituksen puutteesta. Takaisinmaksutarkoitus on pystyttävä objektiivisesti arvioimaan velkasuhteen ulkoisista tunnusmerkeistä, kuten lainan lyhennyksistä tai takaisinmaksusuunnitelmasta. Takaisinmaksutarkoituksen puute arvioidaan usein jo lainan ottoajankohdan olosuhteista. Osakas saa vähentää osakaslainan takaisinmaksun pääomatuloistaan, jos maksaminen tapahtuu viimeistään viidentenä verovuonna sen nostamisesta (TVL 54 c §). Tämä rajoittaa kannattavaa laina-aikaa. Lainan korko on vähennyskelpoinen, jos laina liittyy muun veronalaisen hankkimiseen. (Leppiniemi & Walden 2009, 188; Kotiranta et al. 2007, 81, 170-171)

3.3.10 Osakkaan laina yhtiölle, pääomalaina

Pääomalaina on OYL 12 luvussa määritelty laina, joka on ehdoiltaan lähellä omaa pääomaa takaisinmaksun ja koron maksamisen suhteen. Pääomalainaa käytetään usein vakavaraisuuden parantamiseen. Osakas voi antaa yhtiölle päälainan ja periä

siitä korkoa, jos laina on perusteltu yhtiön toiminnan kannalta. Korko ja sen määräytymisperuste eivät saa kuitenkaan ylittää kohtuullista määrää. Verohallitus on ottanut ohjeessaan (4/1993) kantaa koron kohtuullisuuden arviointiin. Ohjeen mukaan yhtiön rahoitustilanteen kannalta välttämättömälle lainalle voidaan maksaa korkoa, jota maksettaisiin rahalaitoksesta otetusta lainasta. Jos laina ei ole ollut yrityksen toiminnan kannalta välttämätön, se rinnastetaan osakkaan tekemään sijoitukseen ja kohtuullinen korko määritellään vastaavan sijoituskohteen, kuten pitkäaikaisen talletuksen mukaan. Oleellisesti tavallisen korkotason ylittävä korko voidaan katsoa ylimenevältä osalta osakkaan peitellyksi osingoksi. Vain osakeyhtiölain mukaiset ehdot täyttävää lainaa pidetään pääomalainana. (Kotiranta et al. 2007, 175; Tikka et al. 26:4, 9:6; Leppiniemi & Walden 2009, 312; Koski & Sillanpää 2010, 11:3)

KHO:n ratkaisussa 2002/93 ei päädytty peitellyn osingonjaon tulkintaan, vaikka osakkaan antaman lainan korko poikkesi olennaisesti silloisesta korkotasosta, koska lainaa annettaessa korko oli ollut olosuhteisiin nähden normaali. Maksukykyisyyden säilyttämiseksi annetuille pääomalainoille voidaan hyväksyä korkeampi korko. (Leppiniemi & Walden 2009, 314)

Yhtiön ja osakkaan välistä epäedullista tai tappiollista sopimusta ei tulkita peitellyksi osingonjaoksi, jos olosuhteet ja ehdot ovat olleet sopimusta solmittaessa markkinaehtojen mukaiset. Tilannetta tarkastellaan sen pohjalta, olisiko sama tilanne voinut syntyä myös riippumattomien osapuolten välille. (Tikka et al. 2010, 29:4)

3.3.11 Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen

Osakeyhtiön omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen osakkailtaan on osakeyhtiölain 13:1 §:ssä sallittu tapa jakaa varaa jakoja osakkeenomistajille. Toimenpide voidaan kuitenkin tulkita peitellyksi osingoksi, jos yhtiö on maksanut osakkeista ylihintaa tai osakkeiden hankkimiselle ei löydy hyväksyttävää liiketaloudellista syytä. Tällaisena syynä pidetään esimerkiksi osakkeiden käyttöä maksuvälineenä yrityskaupoissa tai tarvetta vähentää yrityksen velkaisuutta. Omia osakkeita voidaan hankkia myös henkilöstön ja johdon kannustinjärjestelmiä varten. Oikeustapauksessa KHO 2003/2055 sukupolvenvaihdosta pidettiin hyväksyttävänä liiketaloudellisena perusteena. Vaikka hankinta sinänsä olisi perusteltu, osakkeista maksettu ylihinta voidaan katsoa peitellyksi osingoksi. (Myrsky & Linnakangas 2006, 356; Leppiniemi & Walden 2009, 309)

Omien osakkeiden hankkiminen on molempien, yhtiön ja osakkaan kannalta vapaaehtoinen oikeustoimi. Osakkeiden lunastaminen taas perustuu yhtiön päätökseen, jonka perusteella osakkaalla on velvollisuus luovuttaa lunastettavat osakkeet yhtiölle vastikkeellisesti tai vastikkeetta. Lunastusehdoista on oltava määräykset yhtiöjärjestyksessä (OYL 15:10 §). (Leppiniemi & Walden 2009, 308).

Osakkaiden yhdenvertaisuuden vuoksi osakkeita on hankittava pääsääntöisesti omistettujen osakkeiden suhteessa, mutta painavasta taloudellisesta syystä myös määriteltujen osakkeiden suunnattu hankkiminen on mahdollista (OYL 15:6 §). Käytännössä suunnattu hankkiminen on yleisempää, koska arvopaperimarkkinoilta hankitut osakkeet ovat aina suunnattuja hankintoja. Hankinta arvopaperimarkkinoilta on kuitenkin anonyymiä kaupankäyntiä ja yhdenvertaisuus toteutuu kaikkien osakkaiden mahdollisuudella myydä osakkeitaan. Suunnattu hankkiminen edellyttää silti kaikkien osakkeenomistajien suostumusta. (Tikka et al. 2010, 26:7; Kotiranta et

25al. 2007, 16, 63, 168)

Omien osakkeiden hankinnan ja lunastuksen tulkinta peiteltyksi osingoksi perustuu lieventäville tai raskauttaville seikoille. Arviointi toimenpiteen pohjautumisesta osinkoverotuksen välttämiseen tehdään tapauskohtaisesti. Oikeuskäytännössä raskauttavana seikkana on pidetty sitä, että osakkeita on hankittu tasapuolisesti kaikilta osakkailta, jolloin omistussuhteet eivät ole muuttuneet. Tämä on ristiriidassa osakeyhtiölain yhdenvertaisuuden vaatimuksen kanssa, mutta Verohallitus on todennut (Tiedote 6/1997), että tasapuolinen hankinta johtaa käytännössä peiteltyyn osingonjakoon. Lieventävää on ollut omistussuhteiden muuttuminen osakkeiden hankkimisen myötä, kuten sukupolvenvaihdoksessa. Toinen raskauttava tekijä on ollut se, että yhtiö ei ole jakanut osinkoja. Tällöin osakkeiden hankinta tulkitaan osingon korvaavaksi voitonjaksi. Raskauttavaa on ollut myös osakepääoman korottamisen ja omien osakkeiden hankkimisen vuorottelu. (Kotiranta et al. 2007, 166, Tikka et al. 2010, 26:7)

Lieventävinä olosuhteina on pidetty yhtiön toiminnan supistumista ja pääoman tarpeen pienenemistä. Myös vähemmistöosakkaan kaikkien osakkeiden hankinta tai osakkaan luopuminen yhtiöstä kokonaan on hyväksytty perusteina oikeuskäytännössä. (Kotiranta et al. 2010, 167)

Oikeuskäytännöstä ei löydy sääntöä sille, mistä määrästä peiteltyä osinkoa osakasta verotetaan, jos verotuksessa siihen tulkintaan päädytään. Kirjallisuudessa esitetyn arvion (Tikka et al 2010, 26:7) mukaan vain luovutusvoitto verotettaisiin peiteltyinä osinkona. Yhtiön verotukseen peitelty osinko ei vaikuta. Jos osakkeiden hankinnalle tai lunastukselle on hyväksyttävä syy eikä peiteltyä osingonjakoa sovelleta, osakkeiden luovuttamista käsitellään myyjän eli osakkaan verotuksessa luovutusvoittoverosäännösten mukaan pääomatulona. Yhtiön on maksettava

osakkeista varainsiirtovero, ellei kauppa tapahdu arvopaperipörssissä. (Tikka et al. 2010, 26:7; Kotiranta et al. 2007, 75; Myrsky & Linnakangas 2006, 356; Leppiniemi & Walden 2009, 310-311)

Peiteltyyn osingon soveltaminen omien osakkeiden hankkimiseen verotuksessa näyttää olevan melko varovaista ja se vaikuttaakin varteenotettavalta tavalta jakaa varoja osakkaille toiminnan supistuessa tai sukupolvenvaihdoksessa (Tikka et al. 2010, 26:7)

3.4 Ennakkotieto

Peiteltyä osinkoa voi syntyä tahattomasti väärin arvioituna hinnoitteluna osakkaalle. Erityisen ongelmallista on tilanne, jossa normaalin liiketoimen veroseuraamuksia ei voida yhtiössä arvioida lain tai oikeuskäytännön tulkinnanvaraisuuden vuoksi.

Useimpiin verotukseen liittyviin kysymyksiin on mahdollisuus saada sitova ennakkotieto, joka kertoo miten kyseessä oleva verotuskysymys ratkaistaan. Ennakkotietoa haetaan vapaamutotoisella kirjallisella hakemuksella, jossa yksilöidään asiaan liittyvät tosiseikat ja kysymys, johon haetaan veroviranomaisen kantaa. Ennakkokannalla voidaan ehkäistä mahdolliseen peiteltyyn osingonjakoon liittyvää epävarmuutta. Veroviraston ennakkotieto auttaa etenkin arvostuskysymysten ja muiden peiteltyyn osingonjakoon liittyvien ongelmien ratkaisemisessa. Ennakkotietoon ei voi hakea muutosta vaan muutosta haetaan lopulliseen verotukseen. Veroasiamies voi ilmoittaa ettei hae muutosta jos verovelvollinen hoitaa kyseessä olevan asian ennakkotiedossa esitetyllä tavalla. Tämä poistaa epävarmuuden verokohtelusta. Veroasiamies voi kuitenkin ilmoittaa ennakkopäätöksessä varaavansa itselleen oikeuden hakea muutosta verotukseen.

Ennakkotieto sitoo verotuksen toimittajaa, jos verovelvollisen ilmoittamat seikat vastaavat olosuhteita totuudenmukaisesti. Verovirastolta voi pyytää myös ennakkoratkaisua. Ennakkoratkaisu on tarpeen määriteltäessä sellaisen etuuden arvoa, jota Verohallituksen luontoisetupäätös ei ole vahvistanut. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu voidaan antaa verotuskäytännön yhtenäistämiseksi ja ratkaistessa kysymyksiä, jotka koskevat verovelvollisia yleisemmin. Ennakkotiedot ja ennakkoratkaisut ovat sitovia vain jos verovelvollinen on antanut hakemuksessa tarkasti tosiasioita vastaavat tiedot. (Tikka et al. 2010, 34:3; Kotiranta et al. 2007, 195-196)

4 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Peitelty osinko on yhtiön osakkaalleen tai tämän läheiselle kanavoima etu poikkeavien hintojen tai ehtojen muodossa. Osakeyhtiö voi jakaa peiteltyä osinkoa hyvin monella tapaa. Toiminta voi olla tarkoituksellista osingosta menevän veron välttelyä tai tahattomasta hinnoitteluvirheestä johtuvaa. Tahallisella peiteltyllä osingonjako pyritään välttämään muiden voitonjakomuotojen verotusta. Peitelty osingonjako voidaan jakaa kahteen päätyyppiin, poikkeavaan hinnoitteluun ja pääomapalautuksiin, joilla pyritään välttämään osinkoverotusta. Jos halutaan välttää peiteltyyn osingon verotuksen riskiä, yhtiön pitää perehtyä jokaisen osakkaan kanssa tekemänsä sopimuksen ehtoihin ja korvauksiin. Nämä eivät saisi poiketa siitä, mitä olisi tehty suhteessa yhtiöstä riippumattomaan tahoon. Vertailua voi tehdä markkinoilla oleviin muihin vastaaviin hyödykkeisiin tai palveluksien hinnoitteluun. Vaikeiden kohteiden arviointiin voi pyytää lausunnon asiantuntijalta. Tärkeintä on koota jonkinlaisia perusteluja, joilla todistaa veroviranomaiselle, että hinnoittelu ei ole johtunut toisen osapuolen osakasasemasta vaan on perustunut markkinoilla olevaan normaaliin hintatasoon. Peiteltyyn osingon verotus muodostuu avointa osingonjaon

verotusta raskaammaksi, joten asian selvittämiseen käytetty aika kannattaa. Epävarmassa tilanteessa voi hakea verovirastolta ennakkotiedon tai ennakkoratkaisun, joka tuo selkeyttä tulkinnanvaraisiin kysymyksiin ja auttaa verosuunnittelussa.

Peitellyn osingonjaon oikaisut riippuvat sen muodosta. Peitellyn osingonjaon verotuksessa tilanne pyritään palauttamaan siihen, mitä se olisi ollut toisistaan riippumattomien osapuolten välillä. Peitellyn osingon saajan osalta on lisäksi veronalaista sanktionluonteinen 70 % peitellyksi osingoksi katsotusta määrästä. Tulonlaji riippuu siitä, onko edunsaaja yhteisö vai luonnollinen henkilö. Peitelty osinko on jakajalleen vähennyskelvoton. Peitellyn osingon jakajan tuloon lisätään se määrä, mikä puuttuu tai on vähennetty yhtiön tuloslaskelmassa. Kaikki peitellyn osingon muodot eivät vaikuta yhtiön tulokseen eikä niitä oikaista yhtiön verotuksessa. Uusi osakeyhtiölaki on tuonut muutoksia voitonjaon verotukseen. Tästä on esimerkkinä ns. lääkäryhtiön tapaus, jonka johdosta lakiin lisättiin säännös työperusteisen osingon verottamisesta. Vero- ja yhtiölainsäädännön erot edesauttavat peitellyn osingonjaon tulkintaa verotuksessa. Verolait ovat myös jääneet jälkeen yhtiölainsäädännön luomista mahdollisuuksista järjestellä osakeyhtiön oman pääoman eriä. Verolainsäädäntöön on odotettavissa kuitenkin lähivuosina perusteellinen uudistus.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Arvela L., Jääskeläinen T., Halén M., Järvikare T., Virkkunen V., Venesjärvi S., Tikka K. S., Niskakangas H., Mähönen J. 2006. Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus – Yritysverotuksen kehittämisryhmä 2005. Valtiovarainministeriö. [verkkodokumentti] [Viitattu 23.11.2010] Saatavilla http://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/01_tiedotteet/20060316Yritys/100769.pdf

Koski P. & Sillanpää M. J. 2010. Yhtiöoikeus. WSOYpro -onlinepalvelu. [verkkodokumentti] [Viitattu 23.11.2010] Saatavilla <http://www.wsoypro.fi>

Kotiranta K., Raunio M., Romppainen L. & Ukkola O. 2007. Varojen jakaminen ja verotus osakeyhtiössä. Helsinki, KTH-Media.

Leppiniemi J. & Walden R. 2009. Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. 10. uud. p. Juva, WSOYpro.

Myrsky M. & Linnakangas E. 2006. Elinkeinotulon verotus. 2. uud. p. Helsinki. Talentum.

Mähönen J. & Villa S. 2007. Osakeyhtiö II, Pääomarakenne ja rahoitus. 2. p. Vantaa. WSOYpro.

Mähönen J. & Villa S. 2009. Osakeyhtiö IV, Osakeyhtiö ja verotus. Juva. WSOYpro.

Tikka K. S., Nykänen O. & Kuusela J. 2010. Yritysverotus I-II (jatkuvatäydenteinen). WSOYpro -onlinepalvelu. [verkkodokumentti] [Viitattu 23.11.2010] Saatavilla <http://www.wsoypro.fi>

Walden R. 2010. Voitonjaon ja pääomapalautuksen verosäännökset. 26.1.2010. Tilisanomat. [verkkodokumentti] [Viitattu 24.11.2010] Saatavilla <http://www.tilisanomat.fi/lehti/printview.php?catid=14&artid=613>

Lainvalmisteluaineisto

(HE 26/1998) 1998. Hallituksen esitys Eduskunnalle peiteltyyn osingon verotusta koskevien säännösten uudistamisesta. [verkkodokumentti] [Viitattu 23.11.2010.] Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1998/19980026>

(HE 47/2009) 2009. Hallituksen esitys Eduskunnalle työpanokseen perustuvan osingon verotuksesta. [verkkodokumentti] [Viitattu 23.11.2010] Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090047>

(HE 92/2004) 2004. Hallituksen esitys Eduskunnalle yritys- ja

pääomaverouudistukseksi. [verkkodokumentti] [Viitattu 23.11.2010]
Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2004/20040092>
(VaVM 12/2004) 2004. Valtiovarainkunnan mietintö. [verkkodokumentti]
[Viitattu 23. 11.2010] Saatavilla
http://www.parliament.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/vavm_12_2004_p.shtm

(Verohallinnon Ohje Dnro 206/345/2007) 2007. Uuden osakeyhtiölain vaikutuksia verotukseen. Ohje Dnro 206/345/2007 Verohallinto.
[verkkodokumentti] [Viitattu 24. 11.2010] Saatavilla
http://www.vero.fi/article=5399&domain=VERO_MAIN&path=5,40,87&language=FIN

Oikeuskäytäntö

KHO 2008/6

KHO 2003/2055

KHO 2002/93

KHO 2000/2452

KHO 1998/2694

KHO 1998/98

KHO 1990/3001

KHO 1989/3545

KHO 1988/2859

KHO 1985/6091

KHO 1975/2135